

Slovenski dom

Štev. 192.

V Ljubljani, v torek, 25. avgusta 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Bollettino n. 819

Scontri di pattuglie in Egitto

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:
In Egitto, scontri di pattuglie si sono risolti a nostro vantaggio; alcuni mezzi meccanizzati venivano distrutti durante il tentativo di avvicinarsi alle nostre linee.

L'aviazione nemica ha perduto in combattimento sette apparecchi: cinque abbattuti dai cacciatori italiani e due da quelli tedeschi; un altro velivolo è stato distrutto dalla difesa della piazza di Tobruk.

Su Gela aerei avversari hanno effettuato ieri un'incursione; sono segnalati quattro morti e tre feriti tra la popolazione civile lievi danni ad alcuni fabbricati.

Vojno poročilo št. 819

Patrolni spopadi v Egiptu

Italijansko uradno vojno poročilo št. 819 pravi:

V Egiptu so se patrolni spopadi izšli nam v korist. Nekaj oklepnih vozil je bilo uničenih med poskusom, da bi se približala našim črtam.

Sovražnikovo letalstvo je v bojih izgubilo 7 strojev. 5 so jih zbili italijanski lovci, 2 pa nemški. 1 letalo je uničila obramba trdnjave v Tobruku.

Nasprotnikova letala so včeraj naredila polet na Gelo. Poročajo o 4 mrtvih ter 3 ranjenih med civilnim prebivalstvom in o majhni škodi na nekaj poslopjih.

Uspeh italijanske divizije »Pasubio« na bojišču ob Donu

Rim, 24. avgusta AS: Ob obalah Dona se nadaljuje srdita bitka, katere se udeležuje tudi italijanska armada. Italijanske divizije se na bratski način ob strani nemških divizij vojskujejo v pokrajini, v kateri je rusko poveljstvo zbralo velik del svojih najboljših enot, da bi ustavilo prodiranje oddelkov Osi proti Volgi.

Sovjetski poskusi, da bi prekorčili Don, in sicer tam, kjer se Don najbolj približa Volgi, se neprestano nadaljujejo, kajti maršal Timošenko se trudi, da bi na vsak način ustavil prodiranje proti Stalingradu.

Izgube, ki so jih italijanske čete prizadevale sovražnikom, so zelo velike. Don odnaša splave in

Nemško napredovanje na Kavkazu in proti Stalingradu

Sovjetski napadi pri Kalugi, Rževu in Leningradu odbiti — Za 170.000 ton ameriških ladij potopljenih

Hitlerjev glavni stan, 25. avgusta. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na Kavkazu napad nemških in zavezniških čet napreduje v hudih gorskih bojih. Severovzhodno od Stalingrada so nemške pehotne divizije in brzi oddelki ob uspešni podpori letalstva izsilili prehod čez Don ter z napadi proti jugovzhodu pogazili močno utrjene sovjetske obrambne postojanke. Na ostalem bojišču ob Donu so se krajevni boljševiški napadi zlomili od odporu italijanskih čet. Letala so uspešno bombardirala železniške naprave in premikajoče se sovjetske čete v zaledju.

Jugovzhodno od Kaluge in severovzhodno od Medina ter pri Rževu je bilo nekaj sovjetskih napadov zavrnjenih, medtem ko so bili drugi po tistem sodelovanju z letalstvom že stiri v pripravi.

Jugovzhodno od Ilmenskega jezera in pred Leningradom so bili zasedeni razni kraji in zavrženi sovjetski protinapadi.

V Ledenem morju so strmoglavci napadli taborišča čet na Riškem polotoku.

Sovjetsko letalstvo je včeraj v letalskih bojih izgubilo 157 strojev. 9 drugih je deloma sestrelilo protiletalsko topništvo ali pa so bili uničeni na tleh. Osem naših letal je šlo v izgubo.

Nemško stališče do vstopa Brazilije v vojno z Italijo in Nemčijo

Berlin, 25. avgusta. s. Nemški poročevalski urad in listi so že izčrpano pokazali nemško stališče do sklepa Brazilije, ki je stopila v vojno. Zaradi tega so nadaljne razlage odveč, so dejali včeraj zastopnikom tujega tiska v nemškem zunanjem ministrstvu. Velja pa ponoviti in poudariti,

da vstop Brazilije v vojno, če ga gledamo po vojaško, niti za las ne spreminja položaja in ga tudi v bodoče ne bo mogel. Kakšna je vojna moč Brazilije je znano, kakor je tudi znano, da njen prispevek za stvar združenih narodov ne bo mogel biti večji kakor pa je bil dozdaj.

Tudi s političnega gledišča je poseg Brazilije dogodek, na katerega so že precej časa računali in sicer že od letošnjega januarja, to je od tedaj, ko je brazilska vlada pretrgala diplomatske zveze z osnimi državami in je potem lahko spravila v žep dogovorjeno nagrado. Ljudstva seveda pri tem niso nič vprašali. Postavili so ga pred dopolnjeno dejstvo.

Brazilska vlada je poskrbela samo za nekaj, kar bi jo po njenem mnenju nekega dne opravičevali: ni hotela odkriti napovedati vojne osnim državam, temveč se je omejila na izjavo, da se Brazilija smatra, da je v vojnem stanju z njimi. V zvezi s tem velja pripomniti, da so morebitni računi na opravičilo pač smešni. Osne države so vzele na znanje poseg Brazilije v vojno ob strani njihovih sovražnikov in bodo izvajale iz tega vse posledice za danes in za jutri.

Madrid, 25. avgusta. s. Španski tisk se bavi z brazilske vojno napovedjo Italiji in Nemčiji ter pripominja, da pušča ta sklep brazilskih oblastnikov os čisto brezbržno in da nima druge veljave kakor da poudarja odvrgnenost te južnoameriške republike volji Združenim državam, ne da bi tudi v najmanjši meri mogel vplivati na potek vojne.

Tokio, 25. avgusta. s. List »Šugaj« pravi v zvezi z brazilske vojno napovedjo osnim državam, da je Brazilija padla v politično past, katero so ji nastavile Združene države. Brazilski voditelji so ljudstvo spravili v napačen položaj, v katerega so se dali potegniti po ameriški dolarski diplomaciji.

Berlin, 24. avgusta AS: Današnji berlinski listi objavljajo novico o vojni napovedi Brazilije Osi brez posebnega poudarka. »Völkischer Beobachter« piše, da se nikdo ne bo čudil nad tem, kar je storila Brazilija, kajti vsem so bila znana čustva brazilske vlade. Brazilsko ljudstvo pa bo na lastni koži moralo ugotoviti, kaj se pravi biti v zavezništvu z mračnimi državami. »Zwölf Uhr Blatt« piše, da je Roosevelt pri brazilskem zunanjem ministru Aranju dosegel, da je ta Brazilijo kratkoma prodal Združenim državam. Aranja je že pred meseci Združenim državam odstopil vsa strateška oporišča. Ta vojna napoved je samo potrdilo tistega naziranja, ki pravi, da je Brazilija popolnoma pod vplivom Združenih držav.

Štednja z gorivom v Angliji

Stockholm, 24. avgusta. AS. Londonski dopisniki svedskih listov poročajo, da se je v vsej Angliji začela širiti velika propaganda za štednjo s premožem in gorivi eploh. Angleške oblasti poudarjajo, da je položaj glede oskrbe s premožem »mračen in vznemirljiv«. V rudnikih so rudarji sedaj navadno stari nad 47 let in to zelo zmanjša proizvodnjo. Mlajši rudarji so bili vpoklicani v vojaško službo. Dasi so zvišali mezde za dela v rudnikih, pa je bil odziv zelo majhen.

Italija in Nemčija obvladujeta egiptsko in Sredozemsko morje

Budimpešta, 25. avg. s. Italijanske in nemške oborožene sile, piše list »Esti Ujsag«, obvladujejo vojaški položaj na egiptskem bojišču. Položaj Angležev je še vedno zelo kočljiv in zato so bili prisiljeni prepuštili pobudo Osnim četam. Trdim udarcem, ki so jih doživeli v Libiji in v Egiptu, se pridružuje sedaj še poraz angleške mornarice, ki je na svoji koži občutila vso težo neprimernega junaštva italijanskih mornarjev in italijansko-nemškega letalstva, ki ima nadzorstvo nad Sredozemskim morjem. Pa tudi britansko letalstvo se ne more več gibati nad Sredozemskim morjem, kajti italijansko in nemško letalstvo znata preveč dobro bediti nad morjem. Italijanska ojačenja in preskrba prihaja neovirano v Libijo, po drugi strani pa noben angleški ladjski sprevid ne more priti do drugega cilja kakor pa na dno morja, ki je postalo pravo rimsko morje.

rajsnjim in včeraj zaradi napadov nemškega letalstva. Sovjeti so nadaljevali z napadi, toda večina bojnih črt je ostala popolnoma mirna, ker je nemško letalstvo na teh odsekih popolnoma onespособilo vse ruske oddelke. Na drugih točkah pa so Rusi s podvojenimi silami napadli znova in sicer z velikimi pehotnimi in oklepnimi silami, podprti po velikem številu letal. Razvili so se srditi spopadi, med katerimi pa so nemški oklepni in pehotni oddelki nasprotnika vselej odbili. Nemško letalstvo se je spopadalo z ruskim in mu prizadevalo hude izgube. Na tleh je bilo uničenih veliko sovjetskih oklepnih vozil in 13 topov. Razen tega so Nemci dobili tudi veliko ujetnikov. Nove velike izgube so sovjetskim oklepnim oddelkom povzročila nemška bombniška in strmoglavka letala. V zraku je bilo nešteto bojev. Nemški lovci so pri tem zbili v celam 41 boljševiških letal. Tako so ponovno potrdili dejstvo, da so osna letala popoln gospodar v zraku.

Vesti 25. avgusta

V Siriji so nastali nemiri zaradi pomanjkanja hrane, poročajo iz Carigrada.

Perzija in Irak sta postavljena pod novo samostojno vojaško poveljstvo. Poveljnik obeh področij je general Wilson.

Brazilska vojna napoved državam Osi ni nič drugega, kakor kričava potrditev diktature, ki jo Združene države izvajajo nad Brazilijo, sodi nemški list »Zwölf-Uhr-Blatte«.

V novi francoski uredbi za Jude je tudi določba, po kateri se postavlja pod začasno državno upravo vse imetje Judov na področju nezasedene Francije. Pod prisilno upravo spadajo vse nepremičnine, ki so jih Judje nakupili od 1. dec. 1941 dalje.

V portugalsko morskotletovsko mesto Estovil je dospel načelnik glavnega stana španskega letalstva, general Eduardo Gallarza. Razlogi za njegov obisk niso znani.

Iz Carigrada je z letalom dospel v Sofijo apostolski delegat za Egipt in Palestino, msgr. Testa. Prelat potuje v Rim.

Nemški propagandni minister o zvezi Anglije z Rusijo

Berlin, 25. avgusta. s. Minister za propagando Göbbels objavlja v listu »Völkischer Beobachter« uvodnik, v katerem razglablja o tem, ali bi zveza z Rusijo Angliji mogla prinesiti kakšne koristi. Anglija je dosedaj zaradi svojih pogostih vojaških in pomorskih neuspehov že morala prepustiti vodstvo po morju Ameriki in to je velik udarec za angleški ugled. Na suhem je pa zdaj morala prepustiti vso vojaško delavnost boljševikom, kar seveda ne more podpreti ugleda Anglije. Churchill se je pred kratkim že moral ukloniti Stalinovemu pritisku in je moral pristati na poskus pri Dieppu. Churchill sam in člani njegove vlade so bili proti temu dejanju, toda angleška vlada je že tako odvisna od Moskve, da je morala iti v ta poraz. Churchill je torej orodje v rokah boljševiške vlade. Tisti pa, ki uživa boljševiški strup, tudi umre zastrupljen, kakor to dokazuje angleški poraz pri Dieppu.

Napredek industrijske izdelave na Češkem

Berlin, 25. avgusta. s. Iz poročila, ki ga je dal češkomoravski minister za gospodarstvo in delo dr. Bertsch je videti, da češka industrijska izdelava nepretrgoma napreduje. V izdelavi nekaterih predmetov je dosegla prava prvenstva, kar je razvidno tudi iz številke o trgovskem obračunu. Leta 1941 so iz Češke izvozili v Nemčijo za poldrug milijon mark blaga, v tujino pa za čez 400 milijonov, skupno torej za skoraj 2 milijardi mark.

Smrt uglednega nemškega časnikarja

Berlin, 25. avgusta. s. Na vzhodnem bojišču je padel znani nemški časnikar in politični pisatelj Hans Hildebrand, nekdanji vodja zunanje politične službe pri listih Seherlowe založbe.

Letalski napad na Avstralijo

Tokio, 25. avgusta. s. Japonska mornariška letala so včeraj ponovila napade na kraje ob avstralski obali. Znatno škodo so povzročili vojnim napravam v Townsvilleju, Port Darwinu in Port Hedlandu. V Koralnem morju zahodno od Avstralije so potopila nasprotnikov parnik s 5000 tonami. Vozil je strelivo. Med letalskimi spopadi nad Avstralijo je bilo sestreljenih 14 nasprotnikovih letal, od tega 6 ameriških. Samo 2 japonski letali se nista vrnila v oporišče.

Obnovitveno delo v zasedeni Rusiji

Berlin, 25. avgusta. s. V pokrajini Minsk so nemške upravne oblasti obnovile delo na 17 držav. posestvih. Delo vodijo nemški strokonjaki. Poleg tega so odpravili in spremenili veliko število kolhozov v tej pokrajini in ta posestva preosnovali v velika veleposstva.

Nadzorstvena pot predsednika Turčije po Anatoliji

Carigrad, 25. avgusta. s. Predsednik turške republike Ismet Ineni je končal novo nadzorstveno polovanje po srednji in vzhodni Anatoliji tja do obale Črnega morja. Obiskal je Cezarejo, Sivas, Tokat, Turhal in Samsun.

Priprave za slovesen pogreb madžarskega podregenta

Budimpešta, 25. avgusta. s. Huda žalost, ki je zadelo rodbino madžarskega regenta, je žalost vsega naroda. Zares genljivo je sodelovanje madžarskega ljudstva po silni bolečini, ki je zadelo regenta z junaško smrtjo sina Štefana. To sodelovanje se kaže v globoki navezanosti vsega naroda na Horthyja, modrega državnega poglavarja, ki je z neomajno vero v usodo domovine znal državo odločno napotiti k prerojenju.

Pri pogrebu, ki bo v četrtek, bo sodeloval ves narod. V prestolnico bodo dospela zastopstva kmetov celo iz najoddaljenejših krajev.

Listi tudi še danes posvečajo skoraj ves prostor spominu padlega Horthyja ter poveljujejo nje-

gove državljanske in vojaške čednosti. Med sožalnimi brzojavkami, ki so dospete te dni, zlasti poudarjajo brzojavko kr. vis. kneza Umberta.

Žalni vlak, ki vozi ostanke Štefana Horthyja, bo danes popoldne pripeljal v Budimpešto. Truplo bodo prenesli v poslopje zbornice in ga položili na oder v veliki dvorani. Jutri bodo dovolili ljudstvu pristop k mrtvaškemu odru.

V četrtek zjutraj bodo pogrebne slovesnosti, pri katerih bodo sodelovala tudi zastopstva tujih držav. Spodnja in gornja zbornica se bosta sešli jutri na žalno sejo v slavo spominu Štefana Horthyja, ki je junaško padel na vzhodnem bojišču.

Neredi v Indiji naraščajo

Indijci po vsem svetu podpirajo boj svojih rojakov

Carigrad, 24. avgusta AS: Dnevnik »Tasvir« Efkare popisuje dogodke v Indiji in pravi, da je aretacija Gandhijevega sina samo še pospešila nemire v Indiji, kjer se razburjenje nikakor ne mra poleči. Angleži gredo pri svoji politiki iz ene zmotnosti v drugo in se motijo, če mislijo, da bodo nemire mogli zatreti s policijskimi ukrepi. Dejstva bodo namreč dokazala čisto nasprotno.

Sanghaj, 24. avgusta AS: Vse indijske organizacije v Sanghajju so se združile v zvezo za indijsko neodvisnost. Ta sklep je bil sprejet in avaznem zborovanju, na katerega so prišli zastopniki vseh plemen in vseh ver iz Indije. Ob zaključku zborovanja so sprejeli resolucijo, ki obsoja angleško rovanja, zlasti pa obsoja usodo, ki so Angleži zadali Gandhijevemu tajniku.

Bangkok, 24. avgusta AS: Indijski upor se širi kakor požar. Kadar Angleži mislijo, da so upor

zatrti v enem delu pokrajine, se naslednji dan okrepe upori in neredi so hujši kakor pa poprej. V Madrasu so bile velike demonstracije v dveh delih mesta. Policija je razgnala množice šele s puškami in s strojnimi.

Protiangelski nemiri v Iraku

Ankara, 24. avgusta AS: Poročila, ki prihajajo iz Iraka o protiangelskih izgredivih pravijo, da je bil v nekem hotelu v Bagdadu ubit iraški stotnik, ki je bil v angleški službi. To je eno mnogih dejanj ljudskega odpora, ki sovražijo tiste, ki so se predali Angliji.

Rim, 24. avgusta AS: Neko angleško uradno poročilo pravi, da sta bila Iran in Irak postavljena pod novo enotno vojaško poveljstvo, in sicer je poveljnik general Wilson.

predsednik nemškega delovnega odbora za pravne odnose z Italijo. (Dosedanji pravosodni minister je bil dr. Hans Frank, hkratu tudi generalni guverner na Poljskem.)

Za podtajnika v pravosodnem ministrstvu je Hitler imenoval dr. Rothenbergerja namesto dosedanjega podtajnika dr. Schlegelbergerja, ki je šel na lastno prošnjo v pokoj. Novi državni podtajnik je imel važna upravna mesta, leta 1935 je bil imenovan za pravosodnega načelnika v Hamburgu, nato za predsednika hanseatskega sodišča v Hamburgu in državnega tajnika. Od leta 1937 je zastopal Nemčijo pri mednarodnem poravnalnem sodišču.

Spremembe v vodstvu nemškega pravosodnega ministrstva

Berlin, 25. avgusta. s. Za novega nemškega pravosodnega ministra je bil imenovan dr. Thierack, ki se je rodil v stari kmečki rodbini v Wurzburgu na Saškem leta 1889. Končal je pravo in potem šel čez vse sodne stopnje do najvišjih. L. 1933 je prevzel vodstvo šaškega pravosodnega ministrstva, 1935 je bil imenovan za podpredsednika nemškega državnega sodišča, 1936 pa mu je Hitler zaupal predsedstvo nemškega ljudskega sodišča. Je član nemške pravne akademije ter

Ustanovitev Združenja javnih uslužbencev

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo naredbo:

Clen 1. Ustanavlja se Združenje javnih uslužbencev Ljubljanske pokrajine.

Združenje javnih uslužbencev združuje, ločeno po njih strokah, vse aktivne in upokojene uslužbenke države in samouprav, občin, javnih dobrodelnih zavodov in vseh kakršnih koli in kjer koli v Ljubljanski pokrajini delujočih javnopravnih zavodov in ustanov.

Združenje predstavlja javne uslužbenke posebej in izključno nasproti vsakomur. Sodeluje pri reševanju vprašanj, tičejočih se delovnih pogojev njegovih članov in deluje za njih pravno in gmočno podpiranje.

Uslužbenec državnih oblastev in samouprav, občin in javnih naprav vobče je prepovedano biti član pri strokovnih sindikatih in jih zato Pokrajinska delavska zveza neha predstavljati po členu 2. navedbe z dne 8. julija 1941-XIX, št. 61.

Clen 2. V smislu določb prednjega člena se naslednja združenja uslužbencev: 1. Združenje davčnih uradnikov — Ljubljana, 2. Združenje uradnikov računsko stroke — Ljubljana, 3. Društvo pokrajinskih uslužbencev in upokojencev — Ljubljana, 4. Zveza mestnih uslužbencev — Ljubljana, 5. Uduženje inženjerjev in geodetov, Zagreb — sekcia v Ljubljani, 7. Uduženje carinskih uradnikov kraljevine Jugoslavije — pododbor Ljubljana, 8. Združenje uslužbencev finančne kontrole —

sekcia Ljubljana in 9. Združenje gledaliških igralcev — spoji v Združenje javnih uslužbencev Ljubljanske pokrajine in se prenese njih imovina na to združenje, ostane pa pridržana svojemu prvotnemu namenu.

Clen 3. Zunaj Združenja javnih uslužbencev se ne morejo ne dovoliti ne ustanavljati druga združenja uslužbencev države, občin in drugih javnih ustanov.

Združenja, ki morda obstoje, pa niso naštet v prednjem členu, morajo v 15 dneh od dne, ko stopi ta naredba v veljavo, sporočiti svoj pristop Združenju javnih uslužbencev. Če tega ne store, velja da so razpuščena in se njih imovina prenese na to Združenje.

Clen 4. Združenje javnih uslužbencev Ljubljanske pokrajine načeljuje predsednik, ki ga imenuje Visoki komisar, s pooblastitvijo, ki mu jih dajejo pravila združenja, pomagajo pa mu drugi organi, ki jih prav tako določijo pravila, v katerih jim je tudi odrejeno področje.

Predsednik se pooblašča, da pripravi pravila združenja, ki jih sklene začasni predsedstveni odbor sestavljen iz predstavnikov včlanjenih strokovnih in ki se nato predloži Visokemu komisariju v odobritev, nakar se objavijo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Clen 5. Pri prvi uporabi določb te navedbe posluje predsednik in začasni predsedstveni odbor iz prednjega člena ob podpori strokovnjaka, ki ga imenuje Visoki komisar in ki ima pravico, da pospešuje, spreminja ali prekliče ukrepe, ki mu jih je treba zaradi tega vse predložiti v odobritev.

Razprave proti navijalcem cen v dvorani 79

Ljubljana, 25. avgusta.

Po presledku dobrega meseca, saj so bile med tem časom sodne počitnice, so bile včeraj v dvorani št. 79 na okroglo sodišče glavne razprave proti navijalcem cen, katerih kazniva dejanja pa so starejšega datuma in datirajo za dobro leto nazaj. Bile so razpisane 4 glavne razprave, ki jih je vodil kazenski sodnik-podrednik okroglega sodišča. Trije obtoženci so bili zaradi prestopka po členu 7 uredbe o cenah (prekoračenje maksimalnih cen) obsojeni na skupno 21 dni zapora in 400 lir denarne kazni, to nepogojno, kajti apelacijsko sodišče je poudarjalo že v nekaterih sodbah, da navijalci cen, tudi če so doslej neoporečni, ne morejo biti deležni dobrote kazenskega zakona 6 pogojnih kaznih. Nadaljnji štiri obtoženci so bili oproščeni.

Trgovski namestnik Lovro Gradnik je bil zaradi prekoračenja maksimalnih cen obsojen na 7 dni zapora in 200 lir denarne kazni, ker je letos 8. maja naročil brivskemu pomočniku Milanu Jurmanu, da mu proda 40 litrov jedilnega olja po 100 lir, ko je bila takrat za jedilno olje določena maksimalna cena 1250 lir, torej za dobrih 8 odstotkov dražje. Drugi, Milan Jurman, je skušal to olje res prodati nekemu interesentu, a je bil pri kupčiji zadržan. Jorman je bil prav tako obsojen zaradi omenjenega prestopka na 7 dni zapora, toda le na 100 lir denarne kazni. Obtožnica sta priznala, prvi se je zagovarjal, da je lani jeseni imel 50 litrov olja za lastno porabo, ker mora po zdravniškem predpisu uživati dietično hrano na olju, toda v maju je bil v hudi stiski, da je skušal olje prodati po višji ceni.

Samski gostilničar Marjan Vestič, rojen l. 1899 v Sebenici, je lani 7. julija prodal kranjske klobase po 3.80 lire komad, ko je bila takrat maksimalna cena 3.05 lire, dalje je prodal črno dalmatinsko vino Opolo po 10 lir liter, ko je bila najvišja cena 8.35 lire, malo pivo pa po 1.70, ko je bila najvišja cena 1.50 lire. Vestičeva zadeva se je dolgo vlekla in včeraj je naposled bila izrečena sodba, s katero je bil Vestič obsojen zaradi prestopka prekoračenja maksimalnih cen v smislu člena 7 uredbe o cenah z dne 13. marca 1941 na 7 dni zapora in 100 lir denarne kazni, nepogojno.

Zanimiva je bila pravda o sandanijski suhi gnjati in o papirnatih vrečkah, ki se je začela že julija lani in je končala pred sodiščem I. stopnje po dobrem letu. Trgovka Josipina Slamičeva v Ljubljani, poslovodja Edvard Pirca in namestnica Marija Mariničeva so bili od državnega tožilstva obtoženi zaradi prestopka prekoračenja cen. Lani 7.

julija so bili vsi trije prijavljeni državnemu tožilstvu, da so prodajali suho gnjat po 100 lir kg, ko je bila takrat po ceniku o maksimalnih cenah št. 1 določena za tako gnjat najvišja cena 12 lir kg, dalje so prodajali fižol po 3.65 lir kg, mesto po 3.66 lir. V tem procesu so nastopili strogi trgovski računari in izvedenci.

Proti obtožnici, ki jo je bil dvignil proti njim državni tožilec, so vsi trije prijavili ugovor na apelacijsko sodišče, v katerem so poudarjali, da je sandanijska gnjat specialiteta, za katero niso bile določene maksimalne cene in da je to gnjat smatrati za blago, ki je bilo uvoženo v Ljubljansko pokrajino iz Italije. Apelacija je obtožnico vrnila državnemu tožilstvu in sprejela stališče obtožencev. Na včerajšnji razpravi je bila daljša debata o vprašanju teže vreč in v koliko jih je treba posebej zaračunavati. Obtoženci so se namreč zagovarjali glede obtožbe o prodaji fižola po višjih cenah, da je bila k maksimalni ceni fižola po 3.60 lir preračunana še cena vrečice po 5 stotink tako, da je potem bila cena fižola 3.65 lir in niso prekoračili maksimalnih cen. Tu je nastopila stroga trgovska matematika in so izračunali, da stanje trgovsko posamezna vrečica 5.04 stotink. Vsi obtoženci so bili oproščeni.

Na vrsto je včeraj prišel tudi bivši trgovec in gostilničar Sunara, ki je bil obtožen prav istega prestopka prekoračenja cen, kakor prej nji. Obtožnica mu je očitala, da je prodal dalmatinsko vino po 10 lir liter, ko je bila takrat julija najvišja cena za vino 8 lir. Ta je bil oproščen.

Prodaja plemenskih krav in konj

Po nalogu Kmetijskega oddelka Visokega komisarijata obveščamo kmetovalce, da bo v sredo dopoldne dne 26. avgusta t. l. od 8 do 12 ure pri gostilni Rostohar — Karloški most — prodaja plemenskih krav in konj po ugodnih cenah.

Ljubljana

Obvestila

Danes, torek, 25. avgusta: Ludovik, kr. Sreda, 26. avgusta: Celerin, p.

Koledar

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Glasbena akademija in srednja glash. šola. Ker bo letos začel pouk pozneje, se vpisovanje ter popravni, letni in sprejemni izpiti ne bodo vršili v doslej običajnih rokih, ampak v času, ki bo še objavljen v listih in na oglasni deski zavoda.

Vse pridelovalce pšenice, rži, soržice, ječmena in lanu opozarja mestni gospodarski urad, da morajo po navedbi Visokega komisarijata naznati tudi letošnji pridelek. Prijavnice dobe v mestnem gospodarskem uradu v kmetijskem odseku soba št. 35 v II. nadstropju, Beethovnova ul. 7, v torek in sredo 25. in 26. avgusta t. l. med uradnimi urami. Izpolnjene prijavnice naj po oddajo od srede do ponedeljka, 26. do 31. t. m. dopoldne od 8 do 12 in popoldne od 16 do 19 po naslednjem razporedu: v sredo 26. t. m. naj prinesejo izpolnjene prijave pridelovalci z začetnicami A do D, v četrtek 27. t. m. od E do K, v petek 28. t. m. od L do N, v soboto 29. t. m. od O do S, a v ponedeljek 31. avgusta pridejo na vrsto pridelovalci z začetnicami črkami š do Z in morebitni zamudniki. Vse podatke naj napišejo s črnilom ali pisalnim strojem natanko in jasno čitljivo. Podatki naj bodo resnični, ker so za neresnične prijave določene občutne kazni. Pridelovalci ovsa, koruze, krompirja in fižola naj pa sedaj ne hodijo še po prijavnice, ker bo v časopisih objavljeno o pravem času.

Glasba nam služi v najlepše razvedrilo, mnogim pa daje tudi dobro ekstenzijo. Zahteva pa mnogo temeljitega študija in vaj in najboljše je, če pričnejo s poukom glasbe že v mladosti, to je od 8. odnosno 9. leta starosti dalje. Temeljito izobrazbo v glasbi nam nudi šola Glasbene Matice ljubljanske, na kateri se poučujejo vsi glasbeni predmeti in instrumenti pod vodstvom znanih naših strokovnjakov. Starše opozarjamo, da se bo vršilo vpisovanje v dneh od 1. do 4. septembra, dnevno od 9. do 12. in od 15. do 17. v pisarni Glasbene Matice v Vegovi ulici. Vse podrobne informacije daje pisarna.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 26. avg., ob 17: »Kovarstvo in ljubezen«, Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol. Sobota, 29. avgusta ob 17:30: »Vdova Rošinka«, Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol. Nedelja, 30. avgusta ob 14: »Poročno darilo«, Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17:30 »Kralj na Betajnovci«, Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Kulturno delo!

Vsak naročnik »Slovenčeve knjižnice« bo dobil tudi »Slovenčev koledar« po ugodnosti ceni!

ZASTONJ

boste dobili **DVE IZBRANI KNJIGI**

če naročite najlepšo

družinsko zbirko knjig II. letnik »Slovenčeve knjižnice«

ki obsega **36 LEPIH ROMANOV**

in povesti iz domače in tuje književnosti.

Knjige bodo obsegale do 300 strani.

Vsak mesec tri knjige. Vsaka knjiga za naročnike le 6 lir. Plačujete lahko mesečno. — Knjige bodo začele izhajati s 1. oktobrom.

Prva knjiga bo »Sam«, I. del velike trilogije »Bobri«, delo priljubljenega našega pisatelja

JANEZA JALENA

Zbirko lahko naročite kar z dopisnico na naslov: »Slovenčeva knjižnica«, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6.

J A L E N
P L E S T E N J A K
K R I V E C
K U N S T E L J
B E L I Č I Č
S A L I
T O M A Z I Č
L E V S T I K
T R D I N A itd.
D A N T E
F O G A Z A R O
N I C O D E M I
M I L A N E S I
P E R R I itd.
K N I T L
F E D E R E R
H A N D E L - M A Z Z E T I
G. L E F O R T
P U Š K I N
G O G O L J
L J E S K O V
L A G E R L Ö F
Z A G O R Č I K O V
Š E N O A
S E K U L I Č
N E M C O V A
B A A R
J A C K L O N D O N
C U R W O O D
G R E Y
T I M M E R M A N S
B O R D E A U X
G I O N O T

V. HEISER

78

Zdravnik gre s križem svet

Natančno v četrtek zjutraj ob enajsti uri je srce tega človeka nenadoma nehalo utripati, čeprav se je dr. Clark poprej prepričal, da je mož docela zdrav.

Dr. S. M. Lambert, ki je tedaj vodil dela Rockefellerjeve ustanove v Queenslandu, je večkrat imel opravka s takimi usodnimi ureki. Nekoč se je ustavil v adventistični misijonski postaji, kjer se je stalno zbiralo mnogo »kanakov«, ker so tamkaj dobivali živila in tobak. Misijonarji pa so prav tedaj bili v veliki zadregi zaradi nekega »kanaka«, ki mu je bilo ime Rob. Ta je namreč prišel k njim v smrtnem strahu, češ da mu je najvplivnejši in najmočnejši čarovnik v okolici, Nebo, urekel. Rob je bil na tem, da bo umrl, čeprav na njem ni bilo znaka bolezni. Dr. Lambert je dognal, da nima vročine, a žila mu je hudo slabo utripala. Ker pač ni mogel najti nobene bolezni, tudi ni vedel, kakšno zdravilo bi mu dal.

Zato je v skrajni sili eden izmed misijonarjev odšel naravnost k Nebu ter mu strogo dejal: »Če ne boš Roba rešil ureka, in vrstniki iz tvojeja plemena ne boste dobili več niti živila

niti tobaka. Pojdi takoj z menoj in Robu povej, da bo ozdravel!«

Dr. Lambert je ves prizor pozorno zasledoval. Rob je ležal na postelji negiben. Navzlic vsem pripomočkom, ki so mu jih nudili, so njegove moči vidno hrale. Nebo se je sklonil nad bolnikom in mu zagotovil, da ni nobene ureke več na njem; vse da je bila pomota in da mu ne bo treba umreti. Robovo lice se je zjasnilo in se polagoma razležlo v širok in sreden nasmeš. Zvečer se je njegova sivkastomotna koža — zanesljiv bolezenski znak pri zamorcih — spet svetila v zdravi barvi in mu je kmalu nato znova sprivil na vsakdanja opravila.

Na otočju Fidži so čarovniške vragolije znane pod imenom »ndraunikauc«. Čarovnik prižge majhen ogenj in po nekem obredu hodi okrog njega ter moli čarovniške ureke, pri tem pa meče na plamen najbolj čudne in osudne predmete. »Ko bom to storil, bo mož umrl,« pravi čarovnik in vsak Fidžijanec s svetim spoštovanjem takoj veruje, da tudi njega lahko obsojdi na smrt na ta način.

Z »ndraunikauom« imajo v angleški koloniji Fidži prave težave, kje

čarovništvo ni uradno priznано in torej ne morejo vtakniti v ječo človeka, ki je kaj zgrešil proti obtožbam, katerih v kazenskem zakoniku sploh ni. A v avstralski Papuaziji cenijo čarovništvo kot kazniv zločin. Nekoč se je papuanski delavec pritožil lastniku nasada, v katerem je delal, da so mu urekli in da bo prav v kratkem umrl.

Lastnik pa, ki ni mogel slišati takih bedarij, mu je dejal: »Prav — čisto mogoče — poprej pa boš umrl zaradi tegale...« pri teh besedah je namreč nenadoma zgrabil bič. Možakar je seveda takoj pobegnil. Ni umrl: urek belca je bil močnejši od prvega.

Avstralska vlada se je morala že zaradi gospodarskih koristi baviti s pobijanjem bolezni med ljudstvi, ki so živele razkropljena vzdolž dolge obale; tod so se namreč gumijevi in kokosovi nasadi zelo naglo večali. Ko je postalo jasno, da so črevesni zajedalci domačine grozno mučili, je avstralska vlada povabila Rockefellerjevo ustanovo, naj te kraje pregleda.

Melanzijski ne mrzijo dela tako zelo kakor Polinezijski. Če pa si hotel imeti osem tisočev mož stalno na delu, si jih moral imeti pripravljanih trikrat toliko. Papuanci niso ostali v enem nasadu povprečno več kakor eno leto. Ta njihova nestalnost je lastnikom nasadov delala ogromne preglavice, za nas pa je to bilo koristno: tako smo namreč lahko čim večje število delavcev poučili o boju proti živim nitkam.

Dr. Lambert je sijajno dokazal, kako lahko opraviš z divjaki, ki nimajo nobenih zvez s sosednjimi plemeni. Papuanski narečij je na stotine. V nekaterih krajih je na prostoru 50 čirjaških milj naletel na tri različne jezikovne skupine. Vzdolž obale pa so se domačini posluževali tako imenovanega »pidgin Englisha«, to je jezikovne zmesi angleških, v izgovorjavi nekoliko spremenjenih besedi, ter polinezijskih izrazov s preprosto slovnično in besednim skladjem, ki je bilo krajnjim jezikom sorodno. To narečje je s v začetku 19. stoletja tamkaj uvedli lesni trgovci, da bi se tako lažje sporazumeli pri kupčijah.

Dr. Lambert se je navadil »pidgin Englisha«. Pomagal si je tudi z babje verstvom, kjer koli je to koristilo njegovim namenom. O kači — ki ima v papuanskem življenju tolikšno vlogo — so domačini sodili, da je vzrok vseh bolezni, češ da se naseli v bolnikov telesu. Čarovnik pa — glede tega moramo biti pravični — ki mu je bilo mnogo več do tega, da je ljudi ozdravil, kakor da bi jih moril, se je ponašal s tem, da zna po urekih kačjega duha potegniti iz bolnikovega telesa skozi usta, ušesa ali popek. Kar je bolnika osvobodil kačjega duha, je čarovnik za dokaz izpolnil iz ust drobno kačico. Če je bolnika slučajno mučila kakšna živčna bolezen zaradi prestalega velikega strahu, je bilo naravno, da se mu je zdravje zboljšalo. To vero v zlobnost kač je temeljito

izkoristil dr. Lambert. V rokah je držal stekleničko polno živih nitk, ki so jih domačini imeli za kačice, ter jim v »pidgin Englishu« pojasnjeval življenjski razvoj črevesnih zajedalcev.

Čeprav so Papuanci razlagali o kačah sprejeli kot čisto prirodno stvar, jim je moral stalno zabičevati, da prav nič ne tvegajo, če si dajejo preiskati blato. Trdna bača vera pa da jih njihovi telesni iztrebki kakor tudi odrezani nohti ali lasje lahko izpostavljajo sovražnikovemu maščevanju, mu je silno oteževalo delo, ko si je skušal pridobiti njihovo zaupanje.

V Papuaziji kakor v drugih krajih Južnega morja je Rockefellerjeva ustanova razvila ogromno delo v boju proti živim nitkam, a svoje napore je osredotočala zlasti na otočje Fidži, na kolonijo britskega cesarstva, ki je bila v vsakem pogledu središče vsega avstralskega otočja. Od več kot dve stoletki v fidžijski skupini sta le Viti Levu ter Vanua Levu nekoliko prostranejša. Od ostalih pa je mnogo koralnih otočkov, ki skoraj izganjajo v visoki plimi.

Ključ vabečemu zelenilu, prijaznim vetričem in mamečim pogledom se je kapitan Cook peljal naravnost naprej mimo vsega tega otočja, ker se ni upal izkreati se, saj so bili domačini prav bojevitve vnanosti. Sandalski lesni trgovci so šele v začetku 19. stoletja začeli plaho približevati se fidžijskim obalam, a misijonarji so prišli semkaj temeljito šele leta 1826.

Časnikarski raj - Japonska!

Dnevnik, ki ima 3 milijone naklade, 1400 urednikov in 25 letal

Japonski tisk se je v poslednjih letih, zlasti pa še po izbruhu vojne v vzhodni Aziji, povzpelo do vplivnega mesta in je prav zdaj v največjem razmahu. Tehnične priprave so silno izpopolnjene in so nemara prav na japonskem najboljše kar jih svet premore.

Le trije orjaki, a zajamejo milijone človeštva

Na Japonskem imajo tri ali štiri velike dnevnike, ki obvladajo vso deželo. Res je sicer, da po pokrajinah životarijo mnogi manjši listi, ki pa seveda ne morejo tekmovati z velikimi, ki izhajajo v prestolnici.

Glede dnevnikov sta najvažnejši mesti Tokio in Osaka. V Osaiki sta uredništvo in tiskarna, kjer spravlja v svet znani list »Asahie«, ki pomeni »Jutranje sonce«. Ta dnevnik je brez dvoma prvak med japonskimi listi. »Asahie« ima posebno izdajo za Tokio. Leta 1941. je bila njegova dnevna naklada 1,5 milijona izvodov v Osaiki, v Tokiu pa 1,1 milijona. V letu 1942. pa sta nakladi znatno poskočili: prva na 3, druga pa na 1,5 milijona izvodov.

V Tokiu pa so glavni uradi velikega dnevnika »Niči-Niči«, ki pomeni »Dnevni list«. V Osaiki tiska posebno izdajo »Mai-Niči«. »Niči-Niči« je imel leta 1941 en milijon naklade, »Mai-Niči« pa 1,2 milijona. Tudi ti nakladi sta močno narasli, ker sta leta 1942. dosegli 1,5 oziroma 2 milijona izvodov.

Na tretjem mestu med velikimi listi pa stoji »Yomiuri«, ki izhaja v Tokiu in ima poldrug milijon naklade.

Daleč za njimi pa capljajo drugi listi, kakor na primer »Hohie«, ki ga tudi izdajajo v Tokiu, a njegova naklada ne presega 500.000. Pokrajinski listi, kakor »Nagova« in »Fukoaka-Niči-Niči« (ta zadnji je, kakor že ime pove, pod lastništvom »Niči-Ničija«) pa se zadovoljujejo z 200.000 naklade.

Značaj prvih treh glavnih dnevnikov je približno isti. Edina razlika je v tem, da je list »Asahie« namenjen bolj izobraženim slojem, medtem ko je »Niči-Niči« bolj ljudski. V splošnem lahko rečemo, da »Asahie« goji višji slog, s tem

pa ni rečeno, da »Niči-Niči« ne bi imel dobrih sodelavcev. Zadostuje za dokaz, da omenimo njegovega osemdesetletnega sodelavca Soho Tokutomi, ki je eden najvplivnejših japonskih novinarjev in narod njegove članke zelo vneto prebira.

Listi s tisočimi urednikov

Posebne omembe vredna pa je organizacija in tehnična sposobnost japonskega tiska. »Asahie« na primer ima v Tokiu 700 urednikov, v Osaiki pa celo 1400! »Niči-Niči« jih ima več kot tisoč, »Yomiuri« pa štiri sto. K temu številu moramo še dodati celo kopico dopisnikov. »Asahie« jih ima na Daljnem vzhodu osemdeset, dvajset v neazijskih deželah ter 120 vojnih dopisnikov. Te številke veljajo v razmerju tudi za lista »Niči-Niči« in »Yomiuri«.

Vsak list vodi predsednik, ki ima oblast nad upravnikom in ravnateljem. V splošnem je organizacija japonskega tiska urejena po ameriškem vzorcu. Uredniki delajo skupno v velikih uredniških sobah, medtem ko slovitejši novinarji, ki pišejo uvodnike in podobno, le redkokdaj prihajajo v uredništvo, pišejo namreč kar doma.

»Kraljestvo bi dal za — dobro novico«

Japonski listi se ne menijo za stroške in imajo na razpolago ogromno mrežo telefonov, brzojavov, strojev za pisavo na daljavo, radio-telegrafa itd. Značilna je izdatna raba poštnih golobov. Vsak list jih ima prav lepo število, da z njimi hitro posredujejo pošiljanje fotografij in posebnih dopisov. Poleg tega ima »Asahie« 25 letal, »Niči-Niči« 12, »Yomiuri« pa 6 in še zasebno letališče.

V tem članku se ne da do podrobnosti popisati ves sestav japonskega tiska. Mimo upravnih ustanov ima »Yomiuri« na primer veliko bolnišnico ter pošilja redno dvajset zdravnikov v kmečka središča, da pomagajo kmetom. »Asahie« pa si lasti šolo za jadrno letalstvo in je nedavno vladi podaril lepo število takih letal.

Ptiči — cestni »pometači«

Ponekod so velike človekove dobrotnice, ker s pospravljanjem nesnage po cestah skrbre, da se ne razširijo nalezljive bolezni

Vsi vemo, da so ptiči človeku zelo koristne živali, že zato ker uničijo po vrtovih in poljih toliko najraznovrstnejšega škodljivega mrčesa, ličink, gosenic in podobnega. Nekatere vrste živali zatirajo tudi kače in druge ostudne in strupene živali. Ptice roparice, štorke, hijene in šakali se vržejo celo na mrhovino, ki bi drugače razpadala zunaj pod milim nebom in povzročila morda nalezljive bolezni. Vse to je ljudem že na splošno znano. Malokdo pa morda ve, da so tudi takšni kraji na svetu, kjer za snago in čistoto po ulicah skrbre izključno le ptiči.

In še s kakšno natančnostjo in kako naglo pljči opravilo to svojo nalogo! Tako hitre, da lahko uspešno tekmujejo z najbolj marljivimi in natančnimi cestnimi pometači, ki drugod po svetu opravljajo to očistevalno službo. Le povprašajmo na primer pri carigradskih oblasteh, če ni res, da kar nekam žalujejo za psi, ki so se nekoč potikali ob bosporski obali in skrbeli za čistoto po ulicah nekdanje turške prestolnice. Zdaj po Carigradu ni več slišati tistega slavnostnega lajanja. Mesto je s časom postalo dokaj mirnejše in tudi dokaj bolj sodobno, na higieni pa je vendar precej izgubilo, pravijo.

Psi in hijene skrbre za snago

Ko je leta 1809 prišel v portugalsko prestolnico Lizbono nek angleški lord, je v svoj dnevnik zapisal tole: »V Lizboni je še vedno mnogo psov, čeprav so jih Francozi pobili že na desettisoče! Ta pokol je bil sicer nujno potreben, vendar pa so se Portugalski zelo razburili zaradi njega, ker so s psi izgubili edino sredstvo, s katerim so v mestu vzdrževali čistoto.«

V neki afriški deželi, kjer prebivajo muslimanski črnci, v Fezanu, je mesto Murzuk z 12.000 prebivalci, ki pa je v njem toliko nesnage, da se Evropejec tam niti ne upa prikazati na ulico, ker se boji, da ne bi nalezel kuge. Kadar pa potem ponoči pridejo na mestne ulice hijene, ti nočni snažilci, je mesto kmalu spet odlično počisto. Isto se dogaja v Tauregu in v številnih drugih afriških naselbinah, kjer je čiščenje mesta prepušeno le gotemu naključju in kjer je nevarnost

pred kužnimi boleznimi še toliko večja, ker se najraznovrstnejši odpadki pariyo na žgočem afriškem soncu. Ljudsko zdravje je tam res ogroženo na vsakem koraku.

Ptice roparice — pridne snažilke

Tudi po nekaterih krajih Egipta in v Arabiji muslimani zelo malo pazijo na čistoto po mestih in drugih manjših naseljih. To službo so povsem prepustili neki ptici roparici, ki kljub temu, da je zakon ne ščiti, uživa popolno varnost med tamkajšnjim domačim prebivalstvom.

Ti ptiči kar v velikih jatah slede tudi puščavskim karavanam in pobirajo odpadke ter se z njimi hranijo. In ker spremljajo tudi muslimane, ki romajo v Mekko, se najde vsako leto nekaj gorečih muslimanskih vernikov, ki žrtvujejo precejšnje vsote denarja za varstvo teh ptičev.

Toda vrnimo se k vprašanju zdravstva. Nekatere ptice roparice v tem oziru nimajo nikjer sebi enakih. V bližini izliva reke Kongo, v Banani, ogromne jate krogarjev skrbre za čistoto in snago ob obrežju. Tam so ti krogarji skoro čisto udomačeni in ne beže pred človekom, če se jim hoče približati. Zbirajo se v ogromnih trumah ob morskem obrežju ter hitro pograbijo in odnesejo vse, česar raki, ki žive na suhem, zaradi prevelike počasnosti ne pobero.

Tudi v angleškem trdnjavskem mestu na jugozahodnem koncu Arabskega polotoka, v Adenu, so igralce ptice roparice še pred nekaj leti vlogo cestnih pometačev, oziroma tistih, ki skrbre za snago po javnih prostorih. Zdi se tudi, da še danes žive v mirnem sožitju z drugimi živalmi in z malimi črnci, starimi do kakšnih petnajst let, ki se tako radi valjajo po cestnem prahu.

Cestni pometači v Vera Cruzu — jastrebi

Kaže, da so tudi v Vera Cruzu, v Mehiki, ki je bilo dolgo časa pravo leglo rumene mrlice, zdravstvene razmere vedno boljše, to pa zato, ker so tam začeli vedno bolj skrbeti za čistoto po mestnih ulicah. Sprva so to službo opravljali

OGLARJEV SIN

POGORSKA PRAVLJICA

SPISAL JOŽE TOMAŽIČ
RISAL JOŽE BERANEK

51.

Sprva je bilo še svetlo, a kmalu ga je v žrelu zajela taka tema kot v rogu. Srobotina se je zibala sem in tja ter se krotovičila. S sten pa so viseli veliki kapniki.

»Gorje mi, če se kateri odkruši, ali pa če se vrv pretrga!« Kar vroče mu je postalo.

Spušal se je vedno globlje in ko se je z nogami dotaknil tal, se je prav prijetno oddahnil. Tudi svetleje je bilo, če tudi ni videl, odkod svetloba prihaja.

V temi pa je opazil lepa hrastova vrata: vstopi. V prekrasni sobi je stala prelepa mladenka in mu hitela nasproti.

52.

Prelepa mladenka se ga je takoj oklenila:

»Reši me, reši! Sem kraljeva hčerka; ugrabila me je stara baba. Ujeta sem v tej sobani in votlini, čuva me pa strašni zmaj s tremi glavami!«

Skočila je tedaj po meč ter mu ga dala:

»Če si močan, mu s tem mečem lahko z enim zamahom odsekaš vse tri glave! In rešena bom!«

»funkcionarji«, ki so se malo prej »izkrcali« tam. Ti »cestni pometači Vera Cruz«, pa niso bili nič drugega kot ptice roparice, neke vrste jastrebi, veliki kot purmani. Ti so se vselej, kadar se je zjutraj zdanilo, vrgli na nesnago, ki se je bila prejšnji dan nakopičila po mestnih ulicah v najbolj gosto naseljenih okrajih, in v nekaj urah je bilo »pometaenje« končano. Tudi najmanjši drobci užitnih stvari so izginili v žrelih teh vnetih brezplačnih »uslužbencev«.

Celo zakon jih je zaščitil

V Vera Cruzu je vlada skrbela in varovala te ptiče takorekoč kot punčico v očesu. Izdala je poseben zakon, s katerim je uvedla precej stroge kazni za tiste, ki bi te ptice preganjali ali celo pobijali. V mejah države Vera Cruz je bilo določeno, da mora vsak, kogar bi zasacili, da plši te krilate dobrotnice, plačati 40 frankov globe. Če bi kdo kakšnega teh ptičev ubil, tudi če bi se to zgodilo po nesreči, bo moral poleg denarne globe še v zapor.

Trume marabutov pred vojašnicami

Po večjih indijskih mestih žive udomačene neke posebne vrste štorke, imenovane »marabut«, ki skrbno počistijo ulice vsakršne nesnage.

Tako so te štorke domače in človeku zveste, kot pri nas psi. Ob uri, ko pokliče trobenta vojake k obedu, te živali hitro prilete pred vojašnice in čakajo, kdaj bo kdo od vojakov vrgel kaj proč. V Kalkuti in v Candernagoru uživajo ti ptiči tudi zakonsko zaščito in mora vsak, kdor bi ubil kakšnega marabuta, odšteti precejšnjo globo.

Najboljše italijanske teniske igralko so v nedeljo nastopile na Marjetinem otoku blizu Budimpešte proti izbranim Madžarkam. Šlo je za srednjeevropski pokal. Prvi dan tekmovalja je ostal neodločen z 1:1. Točko za Madžarsko je priborila Florjanova, za Italijo pa je priborila točko Bossi.

V Treptowu pri Berlinu so v nedeljo tekmovali tekači v maratonskem teku in pa pešaki na progi 25 km. Maratonska proga je bila letos skrajšana na 30 km, to pa zaradi tega, ker atleti niso imeli prilike, da bi redno trenirali. Pri maratonskih je zmagal Berlinčan Weber v času 1:48:36, dočim je v hitri hoji zmagal Grittner iz Kolna v času 2:04:36. Vseh tekmovalcev je bilo 153.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Mar je docela izgubil pamet? So nazadnje njegovi starši le imeli prav? V tej stvari se je bil vsekakor pokazal kot zelo omejen in zabit.

Ni dolgo trajalo, da je svojo smolo začel jemati kot kazen, ker se je izneveril spomnu na svojo umrlo soprogo in se je znova hotel poročiti. Zategadelj se bo torej navezal na žensko, ki je ne bo mogel niti spoštovati niti ljubiti.

Ob teh mislih se je v njegovem sreu vrh tega pojavila tudi stara bol. Da, v tej boli je bil zakoreninjen in v njej je živel in delal. Življenje z njegovimi dolžnostmi in svojimi zapleti se mu je dejansko upiralo.

Schagerstroem se je tokrat podal na potovanje, da bi pregledal svoje rudnike in železarne. Pregledati je nameraval končne obračune svojih upraviteljev, mislil je pogledati, če so črne kovačnice s plametičnimi ognjišči in s kladivi, obitimi z železom v dobrem stanju. Obenem je hotel določiti, koliko premoga in surovega železa bi bilo treba nakupiti za prihodnjo zimo.

Bilo je torej pravo poslovno potovanje. Takšna pot je bila potrebna sleherni poletje in je ni bilo mogoče opustiti.

Po večurni vožnji je dospel do Gammala, kjer je bil sedaj upravitelj njegov dobri prijatelj Henrik Nyman. Lahko se razume, da sta gospod Nyman in njegova gospa, ena izmed najljubšejših gospodič Groeborgovih iz Kronbaeckena, odprtih rok sprejela gospodarja rudnikov. Tukaj ga niso sprejemali kot gospoda, kate-rega so se bali, pač pa kot dobrega tovariša in zvestega lovskega prijatelja.

V boljše roke Schagerstroem ne bi mogel priti. Toda turobnost, ki se ga je prijala med vožnjo, navzlic temu ni hotela splahneti.

Gammal je bil tudi poslednji kraj, ki naj bi ga obiskal kot novopečeni ženin. Slehera steza na vrtu, vsako drevo v drevoredu, vsaka klopica in tudi vsak sedež na glavnem dvorišču je vzbujal videz, kakor da je verno ohranil spomin na besede ljubezni in ljubimkanje, ki sta si ga izmenjavala Schagerstroem in njegova mlada žena. Tukaj je še živela vsa lepa, mlada in cvetoča. Kar videl jo je in slišal.

Le kako je bilo mogoče, da se ji je izneveril? Ali je sploh bila na svetu žena, ki bi bila vredna, da bi zasedla njeno mesto v njegovem sreu?

Njegovima gostiteljema, gospodu in gospej Nyman, seveda Schagerstroemova pobitost nišla iz oči. Vpraševala sta se, kaj neki ga je moglo tako potreti in spraviti v slabo voljo. Ker se jima pa sam od sebe ni razkril, pa tudi nista hotela z vprašanji siliti vanj.

Ker pa je bil Gammal le nekaj milj oddaljen od Korskyrke, je morala na vsak način vest o Schagerstroemovi snubitvi in o vsem drugem, kar je bilo s tem v zvezi, prodreti do Gammala, preden je Schagerstroem zopet odpotoval. Upravitelj in njegova gospa sta se torej že v kratkem času seznanila z razlogom njegove potrosti.

»Zal nama je,« sta si govorila. »Toda zares je škoda. Karlina Loewenskoeld bi bila zanj sijajna žena. Ta bi ga dvignila iz te večne pobitosti in stalne nemirnosti.«

»Silno rada bi o vsem tem govorila z njim,« je rekla gospa Nyman, »kajti Karlino poznam že zelo dolgo. Vse, kar ljudje govorijo o njeni narejenosti in zahrbtnosti, prav gotovo ne drži. Saj je pravo utelešenje poštenosti.«

»Na tvojem mestu se jaz v to stvar ne bi vtikal,« ji je odsvetoval mož. »Schagerstroem ima sedaj spet tisti strog pogled, ki mi je tako zelo ugajalo ko sem ga pred šestimi leti zvičajno spravil iz Stockholma semkaj. Veš kaj, to utegne postati nevarno.«

Mlada žena se je ravnala po svari svojega moža in resnično se ji je posrečilo, da se je večji del časa, ki ga je Schagerstroem prebil pri njej, vzdržala vsakega vmešavanja. V petek zvečer, ko je bil uradni pregled končan in je gospod naslednje jutro mislil

zapustiti kraj, pa ni mogla več brzdati svojega dobrega, za pomoč navdušenega srca.

»Neusmiljeno bi bilo, če bi ga pustili oditi tako turobnega in nemirnega,« si je mislila. »Počemu naj bi se počutil tako nesrečnega, če pa to ni potrebno?«

In na najbolj pretkan način, pa vendar čisto slučajno, je med večerjo zaobrnila pogovor na Karlino Loewenskoeld. Pripovedovala je več zgodbic, ki so krožile o tej mladenki. Pripovedovala je o razburljivem dogodku, ki je Karlina v cerkvi padla iz klopi. Pripovedovala je tudi o posodici s sladkorjem, o dirki s prostovimi konji in še mnoge druge. Na splošno je skušala Schagerstroemu pričarati vtis o ponosni, veseli, razigrani, pa pri tem še vedno izrazito bistri in zvesti deklici. Kazala je, kakor da ni o njegovi snubitvi prav nič ne slutila.

Toda prav tedaj, ko je gospa Britta Nyman zajadrala v najbolj vneto zgovornost v obrambo svoje prijateljice, je Schagerstroem vstal, porinil stol, na katerem je sedel, daleč nazaj in dejal:

»Zelo lepo si mislila, Britta! Razumem te, da bi me rada potolažila in pozlila tisto, kar je bornih barv. Toda jaz resnici rajši pogledam v oči. In če sem bil tako brezsrčen, da sem mislil na drugo poroko, potem ni nič bolj pravično in enostavno, kakor da dobim za ženo hinavsko, spletkarsko osebo, ravno najslabše od vsega, kar poznam.«

Ko je Schagerstroem te besede spravil iz sebe, je v vsej naglici zapustil sobo. Prestrašena gostiteljica sta slišala, kako je butnil večna vrata in zdrvel na prosto.

Schagerstroem je kar na slepo begal po velikem gozdu, ki je ležal vzhodno od Gammala. Že več ur je begal sem pa tja, pa sploh ni vedel kje je.

Ko je tako taval, so v njem že po šestih letih zopet oživele zamisli, ki so doslej tonile v pozabo. Čemu ne bi vrgel raz sebe vsega tega bogastva, s katerim se je ukvarjal in katero mu ni pri-našalo nič drugega kot muke in zopernosti?

Če je o tej stvari razmišljal, potem je imela gospa Nymanova do neke mere prav. Karlina ni bila nič slabša, kakor katera koli druga. Toda polastila se je je skušnjava, ki je bila premočna zanj.